

Czagány Zsuzsa

Cseh notációs töredécsaládok a Központi Papnevelő Intézet Pálos Könyvtárában

2020 nyarán több ízben folytattunk helyszíni kutatást a budapesti Központi Papnevelő Intézet Pálos Könyvtárában.¹ Az ott külön gyűjteményként őrzött 76 lefejtett középkori kottás kódextöredék közt

Czagány Zsuzsa (Budapest) zenetörténész, az ELKH BTK Zenetudományi Intézete Régi Zene-történelmi Osztályának osztályvezető főmunkatársa, a MTA BTK Lendület – Digitális Zenei Fragmentológia Kutatócsoport vezetője.

szép számmal akadnak olyanok, amelyek külső tulajdonságaik —hangjegyrírásuk, liturgikus és zenei tartalmuk alapján— rokoníthatók egymással.² A rokonság különböző fokát képviselve származhatnak azonos térségből, azonos szkriptóriumból, sőt, azonos anyakódexből. Ez utóbbiak különösen becsesek a zenetörténészeknek, hiszen a fájóan kevés fönmaradt középkori írásos-kottairásos emlék között éppen ezeknek köszönhetően rajzolódhatnak ki egyre kézzel foghatóbban az elveszett források. A két vagy több „testvértöredék” nemcsak megkértszerezi, de szerencsés esetben megsokszorozza a közvetített információk mennyiségét, mind szélesebbre nyitva a teret a kutatás és a rekonstrukció előtt. A töredékek nemcsak saját egykori forrásuk létéről, hanem későbbi sorsukról, másodlagos fölhasználásuk körülményeiről, tér- és időbeli vándorlásukról is hírt adnak. A legtöbb esetben könyvborítóként szolgáló középkori fragmentumok magukon viselik mindazokat a nyomokat, amelyeket hordozókönyveik és azok tulajdonosai, egyházi és világi személyek és intézmények a sok évszázados használat során rajtuk hagytak. Minél több töredék áll rendelkezésünkre egyazon forrásból, annál több az általuk hordozott másodlagos információ is. A kétféle ismeretanyag gondos összevetésével, szüntelen egymásra vonatkoztatásával így nemcsak az eredeti középkori kódex helyreállításához juthatunk egyre közelebb, de a XVI–XVII. századi könyvmozgás, könyvgyűjtés és könyvtárépítés gyakorlatába is betekinthetünk.

¹ A kutatást a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézetének Régi Zene-történelmi Osztályán 2019 októberében alakult „Lendület” Digitális Zenei Fragmentológia projekt keretében munkatársammal, Gilányi Gabriellával végeztük. Köszönettel tartozunk a könyvtár vezetőjének, Diós István atyának, aki segítette munkánkat, és hozzájárult a vizsgált töredékek digitális másolatainak közzétételéhez.

² A kottás töredékeket —101 további nem kottással együtt— a Mezey László által a múlt század 70-es éveiben létrehozott Fragmenta Codicum kutatócsoport foglalta katalógusba: MEZEY László (ed.): *Fragmenta codicum in Bibliothecis Hungariae I/2. Fragmenta Latina Codicum in Bibliotheca Seminarii Cleri Hungariae Centralis*. Budapest, Akadémiai Kiadó 1989 (a továbbiakban *Fragmenta Codicum I/2*).

Tanulmányunk további részében a Pálos Könyvtár kottás kódextöredékeinek egy szűkebb csoportját vesszük szemügyre. (1. táblázat) A 12 fragmentumból álló család³ első látásra kottairása különbözteti meg a gyűjtemény többi részétől. Valamennyi a késő középkori cseh kódexek jellegzetes, a szakirodalomban többnyire „rombikus”-nak nevezett notációjával készült.⁴ Ezt a zenei írást jellemzően csehországi műhelyekben használták a XIV–XVI. században, Csehországon kívüli, az anyaországtól független műveléséről nincs kézzelfogható bizonyítékunk.⁵ Megjelenése így biztos provenienciájelző: csaknem minden esetben és minden kétséget kizáróan a töredék és anyakódex cseh eredetéről tanúskodik. A Pálos Könyvtár cseh notációs töredékeinek hátterében is csehországi forrásokat gyaníthatunk.

A 12 fragmentum nem egyetlen kódexből származik. A csonka pergamenfóliókon megőrződött kottairásokat tüzetesebben vizsgálva a cseh notáció különböző változatait ismerhetjük fel köztük, s így a töredékek rokonsági hálóját is tovább tagolhatjuk–árnyalhatjuk. A zenei írás alapján elvégzett rendszerezést megerősítik a fragmentumok tartalmi elemzésének eredményei: a fennmaradt énektételek, valamint ezek szöveg- és dallamváltozatainak meghatározása és az anyakódexek műfajának azonosítása. A többszintű vizsgálat alapján a 12 tagú töredékcsaládot 5 kisebb egységre bonthatjuk. Ebben a rendszerben csak 2 fragmentum áll magában a rokonsági háló peremén (F 667, F 859), a fennmaradó 10 összesen 3 anyakódex köré rendezhető: 3 töredék tartozik egy antifonáléhoz, 4 egy hangjelzett breviáriumhoz és 3 egy graduáléhoz. (2. táblázat). A továbbiakban ez utóbbi tíz töredék sorsával foglalkozunk.

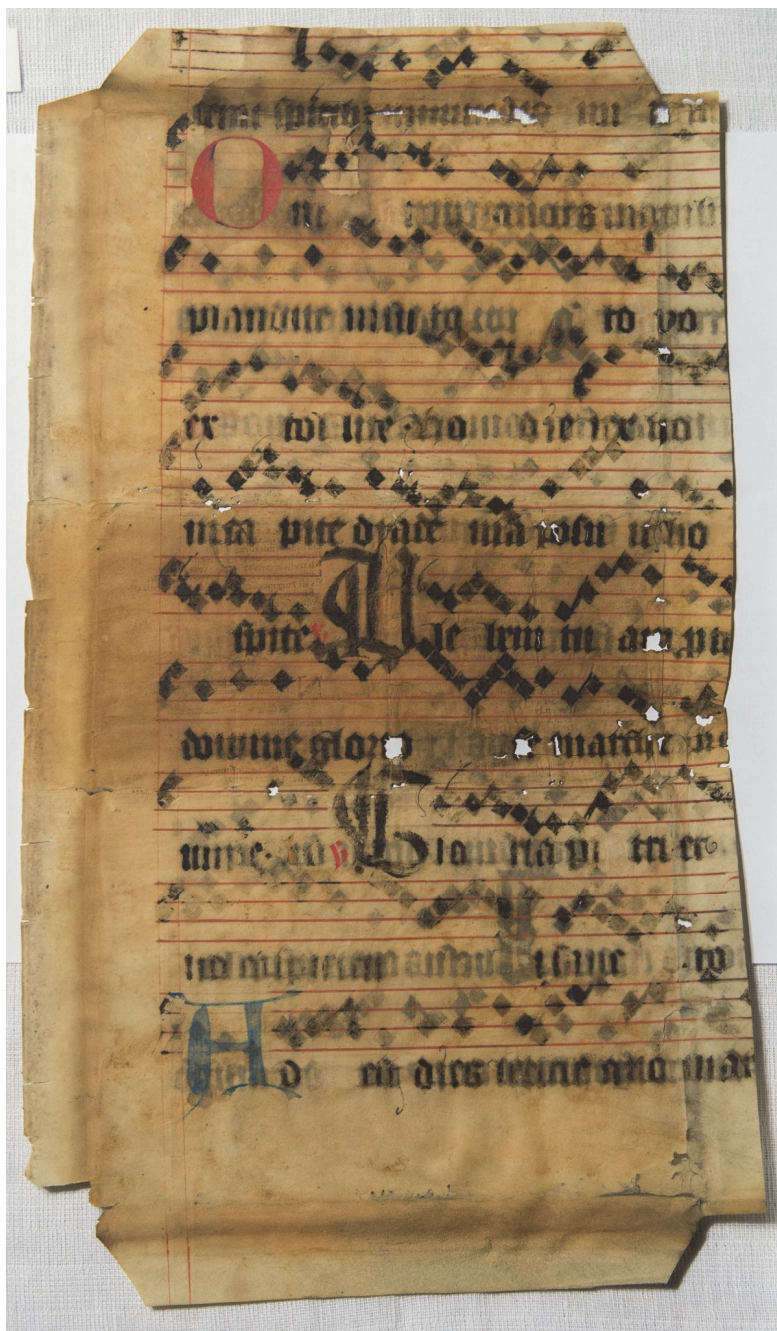
³ Bár tanulmányunkban nem foglalkozunk vele, 13.-ként óvatosan ide sorolhatjuk az F 660 (Fr. l. m. 73) jelzetű XV. századi pszalteriumtöredéket. Az elmosódott írás nem teszi lehetővé a notáció biztos azonosítását, a cseh eredetre csak a neumakészlet egy-egy halványan előtűnő eleméből következtethetünk. Ld. fragmenta.zti.hu/f660-psalterium-s-15-1-1-csonka-bifolio-budapest-kozponti-papnevelo-intezet-palos-konyvtara-fr-l-m-73/ (2021. IX. 8.)

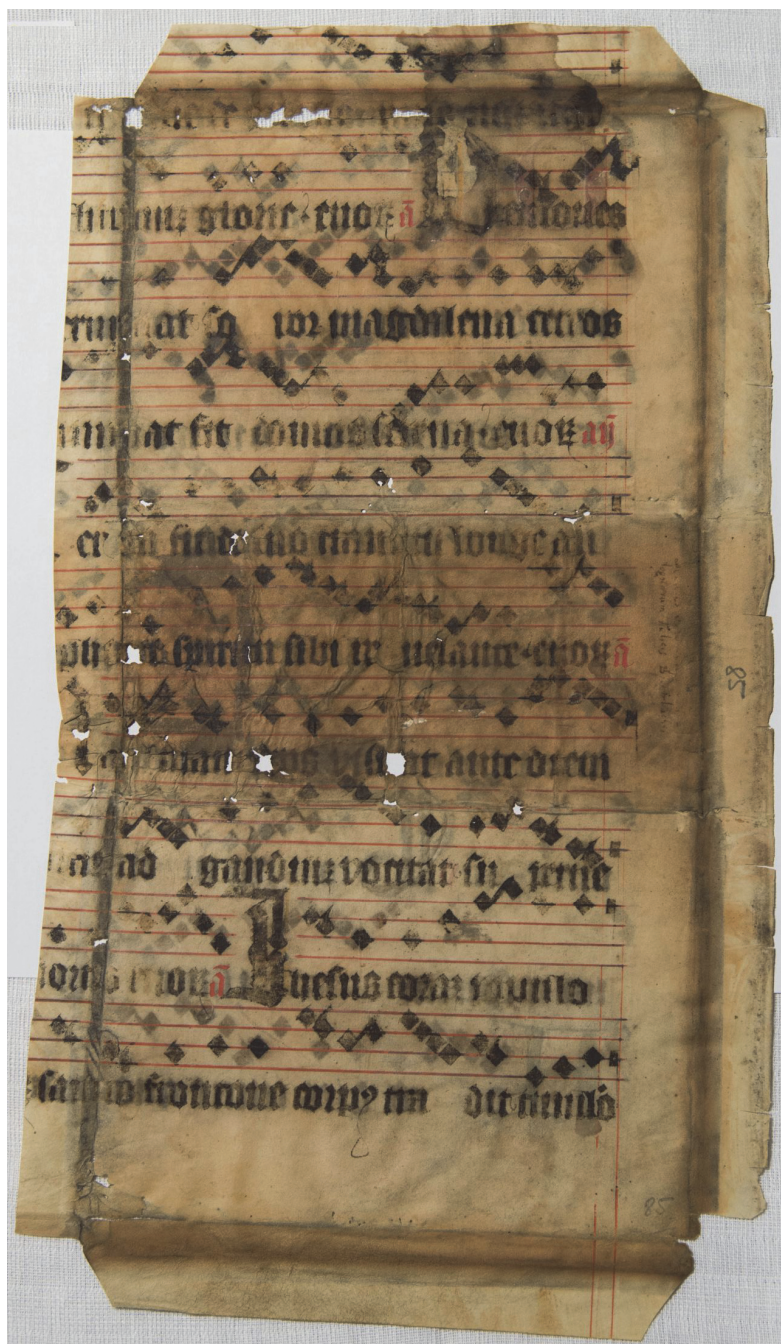
⁴ A gregoriánkutatás idő- és térbeli horizontjának öröndetes kitágulásával egyre világosabban látszik, hogy a közép-európai térség zenei írásfajtáinak jelölésére a múltban használt terminológia —választott szempontjainak túlzott sokfélesége és olykor következetlen alkalmazása, főként azonban az egyes országok, hagyományok saját belterjes jelölésmódjainak összehangolatlansága miatt— alapvető átalakításra szorul. Az e téren nélkülözhetetlen változásról és a lehetséges kiutakról lásd GILÁNYI Gabriella: „Új források, új terminológia, új távlatok. A hazai gregorián paleográfiai kutatás napjainkban”, *Magyar Zene* LVIII (2020) 144–161.

⁵ Némileg eltérő véleményt képvisel Eva Veselovská, aki szerint a mai Szlovákia területén fellelhető nagyszámú cseh notációs töredék arra utal, hogy a középkori Magyarország északi, északnyugati térségének szkriptóriumai ezt az írásfajtát is használták volna a helyi használatú kódexek másolásánál. Nézetünk szerint elhamarkodott ilyen következtetést levonni anélkül, hogy alaposan megvizsgálnák a töredékeken fennmaradt liturgikus-zenei tartalmat, föltárnánk a töredékek anyakódexeinek eredetét, valamint rekonstruálnánk a fragmentumok borítóként történt felhasználásának körülményeit. Ezen ismeretek birtokában valószínűleg kiderülne, hogy a cseh hangjegyírásos források túlnyomó többsége Csehországban készült és onnan —talán már laponként— importált nyersanyagként érkezett új felhasználási helyére. Vö. Eva VESELOVSKÁ: „Bohemian Notation in the Medieval Slovakia”, *Hudební věda* XLIX (2012) 337–376.

F 679^{r-v}

F 680^v

F 682^{r-v}

F 844r

F 844v

F 845^{r-v}

F 846^{r-v}

F 847r-v

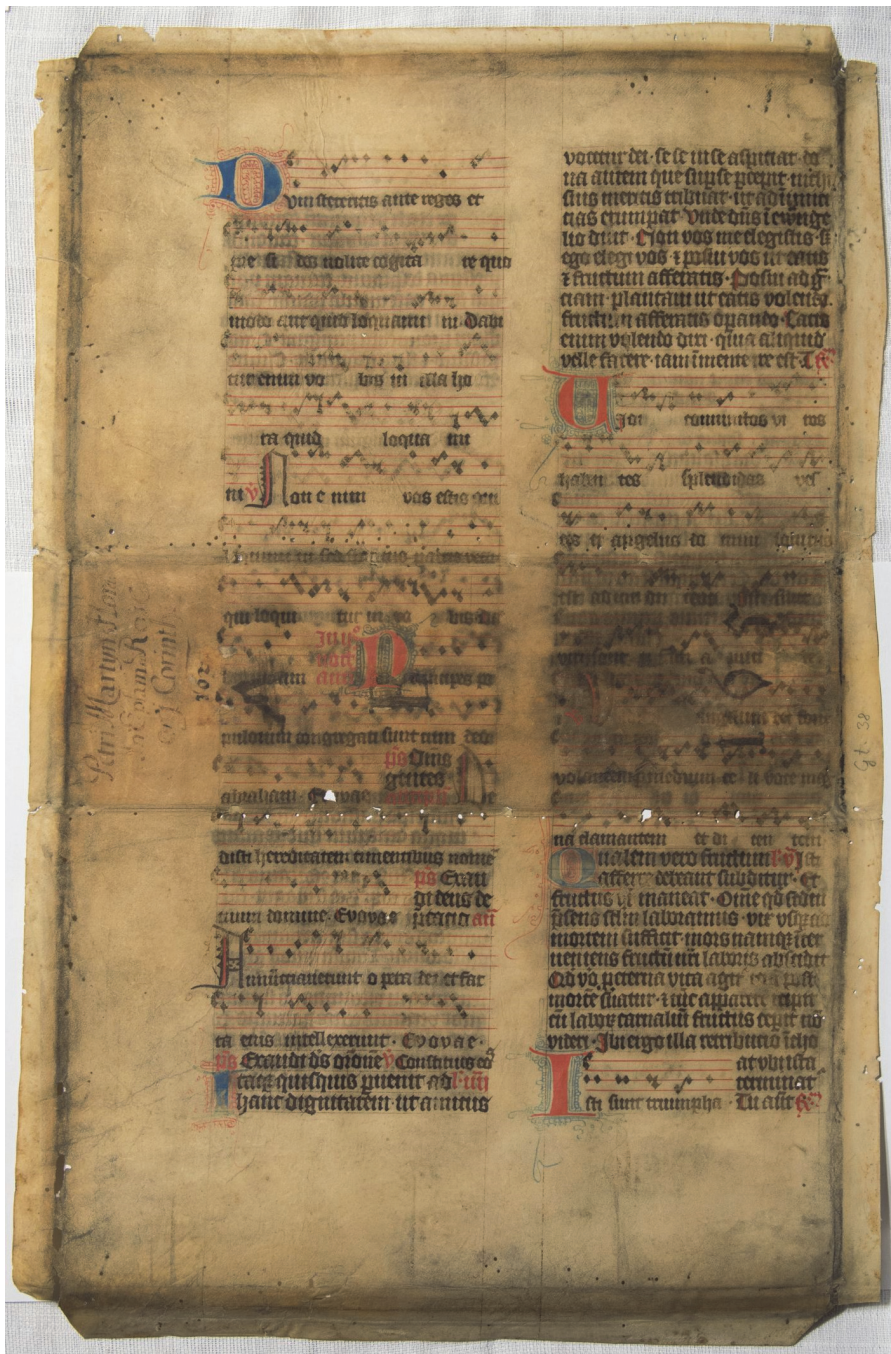

F 697^{r-v}

F 698^{r-v}

F 699r

F 699^v

1. Antiphonale (F 679, F 680, F 682)

A töredécsalád két félbevágott és egy majdnem teljes fólióból áll.⁶ A két félbevágott torzó (F 679, F 682) nem ugyanazon lap része, viszont a háromból kettő (F 680, F 682) az anyakódexben egymást követő fóliók töredéke: az F 680 verzóján elkezdődő énektétel F 682 rektóján folytatódik. A fragmentumokon élénk táruló késői, a XV–XVI. század csehországi karkönyveire jellemző kottairás mellett a töredécsalád cseh eredetéről a fennmaradt énekkészlet is tanúsodik. Mindhárom fólió Szent Márta *Iucundetur in hoc sollemnio* verses históriájának tételeit őrizte meg: az első vesperás és egyben a teljes zsolozsma nyitó antifónáját (F 679), a matutínium harmadik noktornusának utolsó rezponzóriumát és a laudes öt zsoltárantifónáját (F 680), valamint —ennek közvetlen folytatásaként— a laudes Benedictus-antifónáját (F 682). (3. táblázat: *tételkészlet*) Krisztus helytartójának, Mártának liturgikus tisztelete Csehországban a XIV. század 30-as éveiben terjedt el, minden bizonnyal Prága akkori püspöke, Jan z Dražic kezdeményezésére. Az 1301-től 1343-ig hivatalban levő püspök ugyanis csaknem 12 évet (1318–1329) töltött száműzetésben XXII. János pápa avignoni udvarában. Feltehetően ott ismerkedett meg a Dél-Franciaországban abban az időben virágzó Márta-kultusszal, amelyet hazatérése után Csehországban is meghonosított. A *hospita Christi* tiszteletét —a középkori liturgikus devóció szabályainak megfelelően— saját zsolozsma-éneksorozattal, históriával koronázták meg. Az éneksorozat nagy valószínűséggel csehországi szerző műve: szövegei ugyan szélesebb körben is elterjedtek, dallamai azonban kizárólag cseh kódexekben maradtak fenn.⁷ A Pálos Könyvtár három töredéke is ezeket a „cseh” dallamokat őrzi.

2. Graduale (F 844, F 845, F 846, F 847)

A 4 töredékből kettő (F 844, F 845) az egykori graduále *commune sanctorum* szakaszából, azon belül pedig az apostolok közös énekanyagát összefogó fejezetből őrzött meg összesen 7 tételt.⁸ (4.a táblázat) Az előző töredékcsoporttal ellentétben ennek liturgikus-zenei tartalma Európa-szerte általános, így a graduále eredetének pontosabb meghatározásához nem használhatjuk. A fennmaradt énekek egymásutánjából azonban következtethetünk az anyakódex szerkezetére, tartalmi elrendezésének néhány tulajdonságára. Az apostolok vigíliamiséjének offertórium és kommúnéja (F 844 rektó) —s egy odaképzelt *in die sancto* rubrika⁹ — után az ünnepi mise propriumtételei következnek, immár nem műfajonként egyesével ciklusokba foglalva, hanem tömörszerű rendben. Az F 844 egyetlen

⁶ A töredékek kodikológiai–paleográfiai leírását lásd: *Fragmenta Codicum I/2*. 87–90; tartalmuk bővebb ismertetését ld.: fragmenta.zti.hu/f679-antiphonale-s-15-2-1-csonka-folio-budapest-kozponti-papnevelo-intezet-palos-konyvtara-fr-1-m-91/

⁷ Vö. Zsuzsa CZAGÁNY: *Historia de sancta Martha Hospita Christi redactio Bohemica. Ein spätmittelalterliches Reimoffizium in seiner böhmischen Überlieferung*. The Institution of Mediaeval Music, Ottawa 2004. (Wissenschaftliche Abhandlungen, series HISTORIAE 65/9)

⁸ Vö. *Fragmenta Codicum I/2*. 105–107.

⁹ A rubrika F 844 rektójának levágott bal szélén lehetett lejegyezve.

introitusát (*Mihi autem*) egy legalább háromtagú, még e töredék verzóján elkezdődő graduálesorozat követi, amely átnyúlik a következő fragmentumra, s annak verzóján zárul. A *Nimis honorati – Constitues eos – In omnem terram* graduálehármas számos európai forrásban fordul elő, mind egyesével valamely apostolünnephez rendelve, mind sorozatként az apostolok közös miséjében, a töredékeinkéhez hasonló összeállításban.¹⁰ A második töredék (F 845) verzójának utolsó sorában lejegyzett *Alleluia [Per manus autem apostolorum]* eredetileg valószínűleg ugyancsak egy több tételből álló allelujaciklus élén állt.

A töredékcsalád másik két tagja (F 846, F 847) az egykori graduále szekvencionálerészéből maradt fenn (*4.b táblázat*) A második töredék elmosódott soraiban János apostol késő középkori, a közép-európai térségben népszerű *Verbum Dei Deo natum* szekvenciájának 7. és 8., illetve 10. és 11. sorpárját ismerhetjük föl.¹¹ Az anyakódex eredetének megerősítéséhez ezúttal a dallamokat is segítségül tudjuk hívni: a fragmentumon a szekvencia c-re írt tritus-transzpozícióban jelenik meg, éppen úgy, amint azt a darabot tartalmazó nagyszámú cseh forrásban is látjuk.¹² A cseh provenienciát igazoló érvek mellett végül a tételek feltételezhető liturgikus funkcióját is fölsorakoztathatjuk: a két töredéken fennmaradt három szekvencia a szerkönyvekben karácsony, Szent István első vértanú és Szent János apostol ünnepi miséinek tételei közt szerepel. A *Verbum Dei* János-szekvencia többnyire (így valamennyi magyar forrásban) a szent május 6-i ünnepén (*Ioannes ante portam Latinam*) kerül sorra. A cseh források jelentős részében azonban a karácsonyi oktávába eső december 27-i ünnep miséjének része, olykor közvetlenül a karácsonyi *Natus ante saecula* és az istváni *Hanc concordii famulatu* szekvenciák után lejegyezve.¹³ Nagyon valószínű, hogy e tételrend nyomait őrzi két töredékünk is. Ebből arra következtethetünk, hogy az eredeti fóliók ugyan nem közvetlenül egymás mellett, de egymáshoz igen közel helyezkedtek el az anyakódexben.¹⁴

¹⁰ Vö. cantusindex.org/id/g00002, cantusindex.org/id/g00006, cantusindex.org/id/g00444 (2021. IX. 8.)

¹¹ A szekvencia feltehetően a XII. században született Salzburg térségében. Bővebben ld.: KOVÁCS Andrea: *Szekvenciák a középkori Magyarországon. Repertoár, tradíciók, dallamok*. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport, Budapest 2017. 237–240. (Musica Sacra Hungarica 2)

¹² A magyar forráskörben jellemző módon ezt a változatot tartalmazzák a felvidéki–szepességi kódexek. Vö. KOVÁCS Andrea: *A középkori liturgikus költészet magyarországi emlékei. Szekvenciák – kritikai dallamkiadás*. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport, Budapest 2017. 274 (II. 55). (Musica Sacra Hungarica 1)

¹³ Ld. a CHOBOL (Codicologica et Hymnologica Bohemica Liturgica: hymnologica.cz/sequences) weboldal online adatbázisának következő forrásait: CZ-Pn XVI A 10 (prágai misszále, f. 370^v–371^v); CZ-Pn XIII B 2 (cseh graduále, p. 238–242); CZ-Olu M III 6 (olmützi misszále, f. 326^r–327^v); CZ-Pu XIII F 30 (cseh szekvencionále, f. 16^r–8^v); CZ-Pu XXIII A 1 (cseh, „Lobkovicz” graduále, f. 339^r–345^v). Valamennyi forrás digitális hasonmása elérhető a manuscriptorium.com/ weboldalon (2021. IX. 8.)

¹⁴ A *Hanc concordii* és a *Verbum Dei* szekvenciák hossza, valamint a fóliók rekonstruálható mérete alapján a két töredék között egy fólió lehetett.

3. Breviarium notatum (F 697, F 698, F 699)

Mind kottaírása, mind műfaji hovatartozása alapján e három fragmentum anyakódexe készülhetett a legkorábban a bemutatott töredécsaládok közül.¹⁵ A XIV–XV. század fordulóján, de legfőljebb a XV. század elején másolt hangjelzett breviárium notációja levegősebb, s bár a cseh kottaírás jellegzetes egységesített elemei ugyanúgy megjelennek benne, mint a másik két csoportban, a neumák egy árnyalattal kevésbé vaskosak és gördülékenyebben tömörülnek összetételekbe. A töredécsalád két tagja (F 697, F 698) nemcsak ugyanabból a kódexből, de a kódex ugyanazon fóliójából származik. A fólió két torzóján a Szent Ágoston tiszteletére írt *Laetare mater nostra* história matutínumának énekelt és szöveges tételei maradtak fenn. (5. táblázat) A két csonka laprész nem illeszkedik pontosan s hiánytalanul egymáshoz: a köztük tátongó hiányt —a rektók kettészakított *Vulneraverat caritas* rezponzóriumát alapul véve— két teljes szöveg- és kottasor, valamint az F 697 töredék alján fennmaradt kottához tartozó szöveg, és az F 698 tetején foszlányaiban látszó szöveghez tartozó kottasor töltötte ki. A két oszlopba szerkesztett breviárium két töredékének mindkét oldalán az épen maradt egyik kolumna mellett a másik széle is látszik, s így a sorvégi, illetve soreleji hang- és szövegmaradványokból a história további tételei azonosíthatók. Ily módon a harmadik noktornus csaknem teljes tételkészletét rekonstruálni tudjuk, sőt, az F 697 rektóján szerencsésen fennmaradt repetenda (*In qua [alius]*) és az azt követő doxológia maradványa alapján a második noktornus utolsó rezponzóriumát (*Volebat enim*) is meghatározhatjuk. A tájékozódást segíti az F 697 rektójának bal oszlopában jól kivehető rubrika —[i]n III. [n]octurno an[tiphona]—, amely bizonyossá teszi az előtte és utána lejegyzett tételek liturgikus helyét.

Hasonlóan a korábban bemutatott graduáléhoz, az egykori breviárium cseh eredetét sem egyedül kottaírása bizonyítja. Az énektételek dallami elemzése ugyanilyen eredményre vezet. A töredékek által fönntartott Ágoston-história a XIII. századtól kezdve vált népszerűvé a közép-európai térségben.¹⁶ Mind tételeinek összeállítása, mind ezek dallamkészlete viszonylag egységesen hagyományozódott. Ezen egységen belül annál föltűnőbb az *Accepta baptismi gratia* rezponzorium nyitó dallamformulájának kétféle, egy ponton egymástól élesen elkülönülő változata a forrásokban. A formula, csaknem mindenütt, a XI–XII. század újabb stílusú tetrardus modusú kompozícióira jellemző módon először alulról, majd fölülről kanyarodva erősíti meg a g-finalist; ez utóbbi során terclépésekben haladva az alaphang fölötti kvintig tágítja az ambitust, mielőtt a g-finalison megállapodik.¹⁷ A cseh forrásokban azonban elmarad az

¹⁵ Vö. *Fragmenta Codicum I/2*, 101–104; fragmenta.zti.hu/f697-breviarium-notatum-s-15-1-1-csonka-folio-budapest-kozponti-papnevelo-intezet-palos-konyvtara-fr-l-m-109/

¹⁶ SZENDREI Janka: „Középkori zsolozsma Szent Ágostonról”, *Magyar Egyházzene* III (1995/1996) 37–50.

¹⁷ Vö. László DOBSZAY — Janka SZENDREI (eds.): *Responsories*. Budapest, Balassi Kiadó 2013. II, 8186.

ambitus dúr jellegű fölemelkedése, s a dallam a *baptismi* fölött is egy szűkebb recitatív tercívban mozog.¹⁸ Töredékünkön ezt a cseh forrásokra jellemző egyszerűbb dallamváltozatot látjuk viszont:

Általánosan elterjedt dallamformula
(Responsories, II/8186)

Cseh változat
(F 697 verso)

Tisztán zenetörténeti indíttatású vizsgálatunkat ezen a ponton le is zárhatnánk. A töredékeket családokba soroltuk, meghatározva anyakódexük műfaját, keletkezésének helyét és hozzávetőleges idejét, számba véve zenei-paleográfiai és tartalmi tulajdonságaikat. Azonosítottuk a fragmentumokon megőrződött énektételeket, köréjük képzelve egykori forráskörnyezetüket, elhelyezve őket a liturgikus énekkészlet megfelelő pontjain. Mind ez ideig azonban nem foglalkoztunk azzal, milyen könyveknek szolgáltak borítóul az elemzett kódextöredékek, mikor, hol és milyen körülmények között váltak kötőanyaggá, s milyen utat tettek meg a hordozókönyvek, immár borítójukkal együtt, amíg mai őrzőhelyükre kerültek. Tanulmányunk zárórészében ezekre a kérdésekre keressük a választ, hogy végül, kutatásunk két szálát összefűzve, eredményeiket egymással ütköztetve jussunk el a tudás e pillanatban legmagasabb szintjére.

Ha végignézzük az elemzett 10 kottás kódextöredék hordozókönyveit, látjuk, hogy ezek csaknem kivétel nélkül német lutheránus szerzők műveit tartalmazák: túlnyomórészt a XVII. század első évtizedeinek hitvitázó irodalmát képviselő munkákat, köztük nagy számban a tübingeni és wittembergi egyetemi kör disputációs gyűjteményeit, Szentírás-magyarázatok. Megtalálható köztük Felix Bidembach, a tübingeni egyetemen nevelkedett prédikátor, későbbi adelbergi szuperintendens munkája,¹⁹ a lutheri orthodoxiát hirdető wittembergi professzor, Franz Wolfgang disputagyűjteménye,²⁰ a neves jezsuita konvertita Jakob Reihing saját korábbi tanítását cáfoló írása.²¹ Az egyetlen

¹⁸ Ld. a következő forrásokat: Praha, Knihovna národního muzea XII A 21 (kolíni antifonále, f. 124r: manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-NMP__XII_A_21__30TXYP6-cs); Hradec Králové, Muzeum východních Čech II A 3 (Hradec Králové-i antifonále, f. 98v: manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-MVCHK_HR_3_II_A_3_0JI5247-cs); Praha, Národní knihovna České republiky XIV C 20 (a prágai Szent György bencés apácakolostor antifonáléja: manuscriptorium.com/apps/index.php?direct=record&pid=AIPDIG-NKCR__XIV_C_20__2IMY13-cs)

¹⁹ *Consiliorum theologorum decas I et II* (Tübingen 1605); *decas VIII* (Tübingen 1612).

²⁰ *Syntagma controversiarum theologiarum, orthodoxae Christi ecclesiae cum gente Calviniana, Pontificia et Photiniana cum primis intercedentium*. Wittebergae 1612.

²¹ *In zwei Teil abgeteilte Redaction ... seines falschgenandten Catholischen Handbuch ...* Tuebingen, 1626. A Reihing-féle látványos konverzió a XVII. század magyarországi hitvitázó irodalmában is

nem német származású szerző az itáliai Petrus Vermilius (Pietro Martire Vermigli), aki a XVI. század 40-es éveiben vallási üldözöttként menekült Svájcba, hogy aztán (1542-től) a strassburgi Akadémia Ószövetség-professzoraként tevékenykedjen.²² A hordozókönyvek megjelenési ideje és a borítóikként szolgáló töredékek rekonstruált családjai már-már látványosan feleltethetők meg egymásnak: az egy családhoz tartozó fragmentumok hordozói egyazon időszámban, sőt nemegyszer egyazon évben kerültek ki a nyomdából. A három antifonálehordozó 1611–1612-ben, a három breviáriumtöredéket fönntartó nyomtatványok közül kettő 1626-ban, s a négy graduálefragmentum hordozója 1620-ban és 1621-ben jelent meg. A hordozókönyvekből élénk lépő készlet tehát mind tartalmában, mint könyvészeti–bibliográfiai jellemzőiben meglehetősen egyöntetű. Nem kevésbé tanulságos a könyvek tulajdonosi bejegyzéseinek vizsgálata. A tizből hetet a XVII. század 90-es éveiben a pozsonyi jezsuita kollégium könyvtárában őriztek: a *Collegii Societatis Jesu Posonij ad S. Salvatorem* beírás három kötetben szerepel 1690-es évszámmal,²³ két-két könyvet pedig 1692-ben²⁴ és 1694-ben²⁵ vettek számba. Mi történt a kötetekkel a XVII. század 20-as és 90-es éve között eltelt mintegy 70 év alatt? Megjelenésük után meddig maradtak bekötetlenül? A rajtuk fennmaradt középkori kódextöredékek alapján arra gondolhatunk, hogy a bekötésre ugyanabban a könyvkötő műhelyben került sor. Olyan műhelyben, amely használaton kívül került középkori cseh kódexek lapjait vette igénybe nyersanyagként. Ebből viszont az következik, hogy ekkor már a nyomtatványoknak —legalábbis azoknak, amelyeket utóbb azonos kódexből kivágott lapokba kötöttek— együtt, egy helyen, talán ugyanannál a tulajdonosnál kellett lenniük.

A pozsonyi jezsuita kollégium possesszorbejegyzései mellett a vizsgált hordozókönyvek némelyikén szerencsés módon azok további (korábbi) tulajdonosait is azonosíthatjuk. Az F 680 antifonáletöredéket hordozó, Felix Bidembach *Consiliorum theologorum decas*-ának több füzetét egybekötő kolligátumon a *Johannes Stumpfius emebat Znoymae Moravorum 19. Febr. anno 1617* beírás olvasható. Azaz a gyűjtemény öt évvel az utolsó (VIII.) *decas* megjelenése (1612) után már Johannes Stumpf birtokában volt, aki 1617. február 19-én vásárolta a morvaországi Znaym (a mai csehországi Znojmo) városában.

Johannes Stumpf nevével még egyszer találkozunk az általunk vizsgált forrásanyagban. Balthasar Meissner 1620-ban Wittembergben kiadott kommentárja, amelyet az F 847 graduáletöredékbe kötöttek,²⁶ a „Johannes Stumpfius

jelentős visszhangot váltott ki, erről bővebben ld.: BITSKEY István: „Pázmány Péter és a Reihing-vita: Adalék az érseki könyvbeszerzéshez”, in Nyerges Judit — Verók Attila — Zvara Edina (szerk.): *MONOKgraphia. Tanulmányok Monok István 60. születésnapjára*. Kossuth Kiadó, Budapest 2016. 98–101.

²² *In epistolam Pauli apostoli ad Romanos commentarius*. Basiliae 1568.

²³ F 679, F 680, F 845.

²⁴ F 682, F 699.

²⁵ F 846, F 847.

²⁶ *Nova commentatio per textus analysin, dubiorum solutionem, et locorum communionum annotationem ... Wittebergae 1620.*

Posonij Hungarorum emebat anno Christi 1627” bejegyzést viseli magán. Ezt a művet tehát Stumpf immár Pozsonyban vásárolta 1627-ben, éppen tíz évvel a korábbi, znaymi könyvbeszerzése után.

A XVII. századi pozsonyi városi protokollumok számos adattal és följegyzéssel szolgálnak Johannes Stumpf (Stumpf János) személyének és életútjának megismeréséhez.²⁷ Ezek szerint az evangélikus teológus Stumpf 1623 júliusában érkezett Pozsonyba a városi tanács meghívására, s foglalta el a tanács által föl kínált első lelkészi hivatalt. A tisztséget 1632-ig, haláláig töltötte be. A történeti kutatás további, Stumpfot érintő feljegyzéseket is számon tart a pozsonyi magisztrátus iratai között. Megtudhatjuk belőlük, hogy a teológus Pozsonyba Csehországból, éppen Znaymból érkezett, ahol 1611-től állt az ottani lutheránus gyülekezet élén. Minden bizonnyal 1611 és 1623 között Znaymban tett szert hittársa, Felix Bidembach 1612-ben megjelent könyvére, s a vásárlás pontos idejét, saját nevével együtt a könyvbe be is jegyezte. A könyv bekötésére akár itt, Znaymban is sor kerülhetett, hiszen a könyvkötőmester egy régi, használaton kívül került *cseh* kézirat lapját használta föl borítóként. S amikor Stumpfot 1623-ban Pozsonyba hívták, znaymi könyvtárát is magával vihetette, a *cseh* kódexlapba kötött Bidembach-kötettel együtt. Elméletünket azonban a hordozók és tulajdonosaik további vizsgálata nem mindenben igazolja.

A Stumpf második, 1627-es possesszorbejegyzését is hordozó kötet borítójának testvértöredékébe (az F 845-ös graduáléba) Friedrich Balduin wittenbergi teológiaprofesszor Disputációit kötötték.²⁸ E könyvön egy másik XVII. századi tulajdonos, Daniel Schmid neve szerepel, ezúttal évszám nélkül.²⁹ Stumpf Jánoshoz hasonlóan Schmid Dániel is evangélikus lelkész volt Pozsonyban, ám csaknem egy évtizeddel később, így kettejük működése között nem volt időbeni átfedés. 1636-ban Augsburgból érkezett a városba, ahol hamarosan a gyülekezet közkedvelt és elismert szereplője lett. Halála előtt nyolc éven át állt a pozsonyi evangélikus kontubernium élén.³⁰ Nevét az F 698 breviáriumtöredékbe kötött altdorfi egyetemi disputákat tartalmazó kötetbe is bejegyezte.

Láthatjuk tehát, hogy egy-egy anyakódex lapjaiba több különböző irányból érkező, különböző tulajdonosok keze nyomát őrző könyvet kötöttek. Nem való-

²⁷ SCHRÖDL József: *A pozsonyi ág. hitv. ev. egyházközség története*. Pozsony 1906. Online: zope.lutheran.hu/honlapok/protestans/felvidek/pozsony/lelkeszek (2021. IX. 8.). Stumpf életéhez ld. továbbá: ZOVÁNYI Jenő: *Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon*, „Pozsony vármegyei ev. egyházmegye” szócikk. Budapest 1977. 2265; digitális kiadás: Debrecen 2005. 485, online: users.atw.hu/csutortoki/zovanyijenoprotestansegyhaztortenetilexikon.pdf (2021. IX. 8.).

²⁸ *Disputatio ordinaria de imaginibus ... respondente Paulo Sperlingio*. Wittebergae 1621.

²⁹ *Daniel Schmid manu propria*.

³⁰ Vö. Johann Hermann VON MELLE: *Ausführliche Nachricht von dem Leben und Charakter des Doctor Samuel Pomarius [...]*, Erster Theil. Iversen und Comp. Lübeck 1784. 87: „Es hatte das Ministerium in Preßburg, oder, wie es an dem Orte selber heißet, das Contubernium, welches aus 4 Mitgliedern bestand, in der Person Daniel Schmidens seinen Decanus und Senior verlohren.“ Schmid Dániel életrajzát ld.: zope.lutheran.hu/honlapok/protestans/felvidek/pozsony/lelkeszek/schmidt (2021. IX. 7.).

színű tehát, hogy Stumpf János Znaymban vásárolt könyvét a vásárlás helyszínén köttette volna be a cseh antifonále lapjába, hiszen akkor mivel magyaráznánk azt a tényt, hogy ugyanezt az antifonálét használták két másik, Stumpfhoz semmilyen módon nem köthető könyv bekötéséhez is. Ellenben az, hogy Schmid Dániel és Stumpf János együtt szerepel a négy töredékből álló graduále egy-egy hordozókönyvén (F 845, F 847), talán azt jelenti, hogy bekötésükre már Pozsonyban került sor. Az F 847-es graduálét hordozó kötetet Stumpf 1627-ben vásárolta Pozsonyban, kilenc évvel korábban, mint ahogy Schmid Dániel, a graduále testvértöredékét hordozó könyv tulajdonosa egyáltalán Pozsonyba érkezett volna, viszont mire megérkezett a városba, Stumpf már négy éve halott volt. Ebből ismét arra következtethetünk, hogy a könyvek bekötése egy későbbi időpontban, egy későbbi rendezési folyamat részeként történt, esetleg akkor, amikor a gazdátlanra vált darabok a jezsuita kolégium könyvtárának állományába kerültek.

Elképzelhető vajon, hogy a feltételezett pozsonyi könyvkötő cseh kódexek lapjait használta munkája során? A válasz egyértelműen igen. A pozsonyi könyvtárak és levéltárak gyűjteményei számos cseh eredetű, cseh kottairással készült kódextöredéket őriznek,³¹ arról tanúskodva, hogy a használaton kívül került pergamenkéziratok a szomszédos cseh–morva területekről könnyen utat találhattak a városba.

Itt bemutatott eredményeink természetesen egy nagyobb szabású kutatás kezdeti szakaszában születtek.³² Ennek megfelelően a vizsgálatba bevont források —kódextöredékek s hordozókönyvek— számának bővülésével, árnyaltabb zene- és könyvtörténeti megközelítésükkel minden bizonnyal módosulni fognak. Már a munka e szakaszában világossá vált azonban, hogy a töredékek kutatásában egymást átfedő, egymással találkozó tudományterületek külön-külön is megtalálják a nekik fontos kutathatót, s esetleg úgy is választ kapnak kérdéseikre, ha az *egész* egyes részeit figyelmen kívül hagyják. Ha azonban a tudás teljességének igényével lépünk föl, s minden szinten *egészként* tekintünk kutatásunk tárgyára, semmit sem kerülhetünk meg, hiszen sosem lehetünk biztosak abban, melyik szinten melyik megközelítés erősíti vagy cáfolja korábbi föltételezéseinket s melyik adja a kezünkbe az utolsó építőkövét.

³¹ Lásd ehhez Eva VESELOVSKA-nak (az ő neve Eva Veselovská, hosszú „á”-val!) a pozsonyi könyv- és levéltárakban őrzött középkori liturgikus-kottás kódexekből és töredékekből összeállított katalógusait: *Mittelalterliche liturgische Kodizes mit Notation in den Archivbeständen von Bratislava II*. Institut für Musikwissenschaft der Slowakischen Akademie der Wissenschaften, Bratislava 2006; *Catalogus fragmentorum cum notis musicis medii aevi. Archivum nationale Slovacaum*. Tomus III. Institut für Musikwissenschaft der Slowakischen Akademie der Wissenschaften, Bratislava 2014. Lásd továbbá a *Slovak Early Music Database* weboldalon hozzáférhető cseh notációs töredékeket: cantus.sk/ (2021. IX. 8.).

³² A „Lendület” Digitális Zenei Fragmentológia Kutatócsoport célkitűzéseinek összefoglalását lásd a fragmenta.zti.hu/ weboldal bevezető fejezeteiben.

1. táblázat. A Központi Papnevelő Intézet Pálos Könyvtárának cseh notációs töredékei.

Numerus 1: a töredékek száma a *Fragmenta Manuscriptorum Musicalium Hungariae Mediaevalis* adatbázisban;Numerus 2: a töredékek száma a *Fragmenta Codicum* sorozat I/2 kötetében

Numerus 1	Numerus 2	Töredék	Hordozókönyv ³³	Tulajdonosi bejegyzés
F 667	Fr. l. m. 80	Antiphonale s. XIV/2	Cramerus, Andreas: <i>Prob- und Anzugspredigten...</i> Magdeburg 1617. — Coll. 3. Oswaldus am Enden: <i>Probpredigt über den Lehr und trostreichen Spruch des Propheten Ezechielis ...</i> Magdeburg 1602. — Coll. 9: Gartius, Helvicus: <i>Summarischer Bericht ...</i> Ereybergk 1618.	<i>Collegii Societatis Jesu Posenij ad S. Salvatorem</i> 1697.
F 679	Fr. l. m. 91	Antiphonale s. XV/2	Franz, Wolfgang: <i>Syntagma controversiarum theologiarum, orthodoxae Christi ecclesiae cum gente Calviniana, pontificia et Photiniana ... disputationibus XII ...</i> Wittebergae 1612.	<i>Collegii Societatis Jesu Posenij ad S. Salvatorem</i> 1690.
F 680	Fr. l. m. 92	Antiphonale s. XV/2	Bidembach, Felix: <i>Consiliorum theologorum decas I et II ...</i> Tübingen 1605. — Coll. 6: Bindembach, Felix: <i>op. cit. decas VIII.</i> Franckfurt am Main 1612	<i>Johannes Stumpfius emebat Znoymae Moravorum</i> 19. Febr. anno 1617. — <i>Collegii Societatis Jesu Posenij ad S. Salvatorem</i> 1690.
F 682	Fr. l. m. 94	Antiphonale s. XV/2	<i>Aussführliche und in Gottes Wort wolgründte Glaubensbekenntnis der Evangelischen Kirchen im Königreich Böhmen.</i> Amberg 1611.	<i>Collegii Societatis Jesu Posenij ad S. Salvatorem</i> 1692.
F 697	Fr. l. m. 109	Breviarium notatum	Reihings, Jacob: <i>In zwei Teil abgeteilte Redaction ... seines</i>	?

³³ A hordozókönyvek és tulajdonosi bejegyzések adatait a *Fragmenta Codicum* I/2 katalógusa alapján tüntettük föl.

		s. XV/1	<i>falschgenandten Catholischen Handbuch ... Tuebingen</i> 1626	
F 698	Fr. l. m. 110	Breviarium notatum s. XV/1	<i>Epistolae Paulinae ad Galatas. Disputationes XIV–XVI. ... Altdorpii [1645]—1647.</i> Coll. 15: Crinesius, Christophorus: <i>De fide Catholica B. Petri. Respondente Johano Vito Schoppero ... Altdorphi</i> 1626.	Coll. 14: <i>Dan[iel] Schmid</i> — Coll. 15: <i>Praestantissimum dominum M. Dannhaverum ad placidum examen praesentium thesium, amice invitatur. Praeses cum suo Respondente.</i>
F 699	Fr. l. m. 111	Breviarium notatum s. XV/1	Vermilius, Petrus: <i>In epistolam Pauli apostoli ad Romanos commentarius.</i> Basiliae 1568.	<i>Collegii Societatis Jesu Posenij ad S. Salvatorem</i> 1692.
F 844	Fr. l. m. 114	Graduale s. XV/1	Gesner, Salomon: <i>Dodecasdisputationum theologicarum ... Lunaeburgi</i> 1621.	<i>Inscriptus Catholico Librorum Collegii Gins. S. J.</i> 1739.
F 845	Fr. l. m. 115	Graduale s. XV/1	Balduinus, Fridericus: <i>Disputatio ordinaria de imaginibus ... respondente Paulo Sperlingio.</i> Wittebergae 1621.	<i>Daniel Schmid manu propria – Collegii Societatis Jesu Posenij ad S. Salvatorem</i> 1690.
F 846	Fr. l. m. 116	Graduale s. XV/1	Försterus, Johannes: <i>In prophetam Esaiam commentarius ... Wittebergae</i> 1620.	<i>Collegii Societatis Jesu Posenij ad S. Salvatorem</i> 1694.
F 847	Fr. l. m. 117	Graduale s. XV/1	Meisnerus, Balthasar: <i>Nova commentatio per textus analysin, duobium solutionem, et locorum communionum annotationem ... Wittebergae</i> 1620.	<i>Johannes Stumpfius Posenij Hungarorum emebat anno Christi</i> 1627. — <i>Collegii Societatis Jesu Posenij ad S. Salvatorem</i> 1694.
F 859	Fr. l. m. 129	Sequentionale s. XV/1	Hoe von Hoeneegg, Matthias: <i>Vierzig christliche Leichpredigten ... Leipzig</i> 1617.	?

2. táblázat

	Numerus 1	Numerus 2	Hordozókönyv	Tulajdonosi megjegyzés
Antiphonale s. XV/2	F 679	Fr. l. m. 91	Franz, Wolfgang: <i>Syntagma controversiarum theologiarum, orthodoxae Christi ecclesiae cum gente Calviniana, pontificia et Photiniana ... disputationibus XII ... Wittebergae</i> 1612.	<i>Collegii Societatis Jesu Posonij ad S. Salvatorem</i> 1690.
	F 680	Fr. l. m. 92	Bidembach, Felix: <i>Consiliorum theologorum decas I et II ... Tübingen</i> 1605. — Coll. 6: Bindembach, Felix: <i>op. cit.</i> decas VIII. Franckfurt am Main 1612	<i>Johannes Stumpfius emebat Znoymae Moravorum</i> 19. Febr. anno 1617. — <i>Collegii Societatis Jesu Posonij ad S. Salvatorem</i> 1690.
	F 682	Fr. l. m. 94	<i>Aussführliche und in Gottes Wort wolgründte Glaubensbekenntnis der Evangelischen Kirchen im Königreich Böhmen. Amberg</i> 1611.	<i>Collegii Societatis Jesu Posonij ad S. Salvatorem</i> 1692.
Breviarium notatum s. XV/1	F 697	Fr. l. m. 109	Reihings, Jacob: <i>In zwei Teil abgeteilte Redaction ... seines falschgenandten Catholischen Handbuch ... Tuebingen</i> 1626	?
	F 698	Fr. l. m. 110	<i>Epistolae Paulinae ad Galatas. Disputationes XIV–XVI. ... Altdorpii</i> [1645] —1647. Coll. 15: Crinesius, Christophorus: <i>De fide Catholica B. Petri. Respondente Johan-Vito Schoppero ... Altdorphi</i> 1626.	Coll. 14: Dan[iel] Schmid — Coll. 15: <i>Prae-stantissimum dominum M. Dannhaverum ad placidum examen praesentium thesium, amice invitat. Praeses cum suo Respondente.</i>
	F 699	Fr. l. m. 111	Vermilius, Petrus: <i>In epistolam Pauli apostoli ad Ro-</i>	<i>Collegii Societatis Jesu Posonij ad S.</i>

			<i>manos commentarius</i> , Basiliae 1568.	<i>Salvatorem</i> 1692.
Graduale s. XV/1	F 844	Fr. I. m. 114	Gesner, Salomon: <i>Dodecasdisputationum theologicarum ...</i> Lunaeburgi 1621.	<i>Inscriptus Catholico Librorum Collegii Gins. S. J.</i> 1739.
	F 845	Fr. I. m. 115	Balduinus, Fridericus: <i>Disputatio ordinaria de imaginibus ...</i> respondente Paulo Sperlingio. Wittebergae 1621.	<i>Daniel Schmid manu propria — Collegii Societatis Jesu Posonij ad S. Salvatorem</i> 1690.
	F 846	Fr. I. m. 116	Försterus, Johannes: <i>In prophetam Esaiam commentarius ...</i> Wittebergae 1620.	<i>Collegii Societatis Jesu Posonij ad S. Salvatorem</i> 1694.
	F 847	Fr. I. m. 117	Meisnerus, Balthasar: <i>No-va commentatio per textus analysin, dubiorum solutionem, et locorum communionum annotationem ...</i> Wittebergae 1620.	<i>Johannes Stumpfius Posonij Hungarorum emebat anno Christi</i> 1627. — <i>Collegii Societatis Jesu Posonij ad S. Salvatorem</i> 1694.

3. táblázat. Szent Márta históriája az F 679, F 680 és F 682 töredékeken
(a – antiphona; Ab – antiphona ad Benedictus; R – responsorium; V – versus; V1 – in primis vesperis; N3 – in tertio nocturno; L – in laudibus)

V1 a	Iucundetur in hoc sollemnio	F 679 ^v
N3 R3	Omnes gentes manibus plaudite	F 680 ^r
N3 V3	Plebem tuam protege Domine	F 680 ^r
L a1	Adest dies laetitia	F 680 ^r
L a2	Daemones exterminat	F 680 ^v
L a3	Certa fit de transitu	F 680 ^v
L a4	Martham Christus visitat	F 680 ^v
L a5	Iesus coram populo	F 680 ^v
L a5	Iesus coram populo (folytatás)	F 682 ^r
L Ab	Martha chorum audit angelicum	F 682 ^r

4.a táblázat. Az apostolok vigíliájának és ünnepnapjának tételei az F 844 és F 845 töredékeken

commune ap./vigilia	Off	Gloria et honore coronasti eum	F 844 ^r
commune ap./vigilia	Comm	Magna est gloria eius	F 844 ^r
commune ap./in die	Intr	Mihi autem nimis honorati sunt	F 844 ^r
commune ap./in die	Intr-V	Domine probasti me	F 844 ^v
commune ap./in die	Grad	Nimis honorati sunt	F 844 ^v
commune ap./in die	Grad-V	Dinumerabo eos	F 844 ^v
commune ap./in die	Grad	Constitues eos principes	F 845 ^r
commune ap./in die	Grad-V	Pro patribus tuis	F 845 ^r
commune ap./in die	Grad	In omnem terram exivit sonus	F 845 ^r
commune ap./in die	Grad-V	Caeli enarrant gloriam Dei	F 845 ^v
commune ap./in die	All	Per manus autem apostolorum	F 845 ^v

4.b táblázat. Az F 846 és F 847 töredékeken fennmaradt szekvenciák

Nativitas Domini	Natus ante saecula	F 846 ^r
Stephanus pm.	Hanc concordie famulatu	F 846 ^v
Ioannes ap. et ev.	Verbum Dei Deo natum	F 847 ^{r-v}

5. táblázat. Szent Ágoston históriájának tételei az F 697 és F 698 töredékeken

N2 R3	Volebat enim conferenti	F 697 ^r
N2 V3	Displicebat ei quidquid + Gloria Patri	F 697 ^r
N3 a1	Flebat autem uberrime	F 697 ^r
N3 a3	Adiunctus inde Nebridio	F 698 ^r
N3 R1	Vulneraverat caritas Christi	F 697 ^r , F 698 ^r
N3 V1	Ascendenti a convalle	F 698 ^r
N3 R2	Accepta baptismi gratia	F 697 ^v , F 698 ^v
N3 V2	Tunc ait illa	F 698 ^v
N3 R3	Verbum Dei usque ad ipsam	F 698 ^v

ABSTRACT

**Music manuscript fragments with Bohemian notation
in the Pauline Library of the Central Seminary in Budapest**

The present paper deals with medieval manuscript fragments written with Bohemian music notation, stored in the Pauline Library of the Central Seminary in Budapest, a Roman Catholic institution. The collection was catalogued and presented as a separate volume in the series *Fragmenta Latina codicum* published in 1989. A new indexing of the entire material, including 75 fragments, carried out as part of the project *Digital Music Fragmentology* launched in 2019 by the 'Momentum' Research Group of the Hungarian Academy of Sciences at the Institute for Musicology (ELKH Research Centre for the Humanities in Budapest), however, has brought new insights to light. Based on a high number of comparative sources of Central European origin, aspects of musical palaeography, liturgical content and musical physiognomy of the chants survived on the fragments are discussed.

The second part of the study summarizes information extracted from the bibliographic data of the printed host books and the owner's notes and statements written on the fragments which served as book covers, in order to reconstruct the itinerary of the medieval fragments in the early modern and modern period.

külső lektor/external referee: Dr. Gilányi Gabriella/Gabriella Gilányi PhD, ELKH BTK Zenetudományi Intézet, Zenetörténeti Osztály/Eötvös Loránd Research Network, Research Centre for the Humanities, Institute for Musicology, Department of Early Music History
belső (szerkesztőségi) lektor/internal referee: Dr. Déri Balázs/Balázs Déri PhD

Zsuzsa Czagány (Hungarian: Czagány Zsuzsa) graduated 1990 in musicology and aesthetics at the Comenius University Bratislava (Slovakia). She received her PhD in Musicology from the Liszt Ferenc Academy of Music (a state university) in Budapest in 2003. She is actually a senior research fellow at the Research Centre for the Humanities, Institute for Musicology, head of the Department of Early Music History, since 2019 principal investigator of the Research Group 'Digital Music Fragmentology', working in the field of medieval chant and chant theory with a special focus on the repertory of the divine office in Central-Europe, late medieval saints' historiae, describing, transcribing and editing of medieval notated manuscripts and fragments. (czagany.zsuzsa@abtk.hu)